

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 maja 2016 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie Wydział XXV Cywilny

w składzie :

Przewodniczący: SSO Krystyna Stawecka

Protokolant : sekretarz sądowy Marta Stelmasiak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 10 maja 2016 roku w Warszawie

sprawy z powództwa T. P., A. P., J. P.

przeciwko Towarzystwu (...) s.a. w W.

o zapłatę zadośćuczynienia;

1. Zasądza od pozwanego Towarzystwa (...) s.a. w W. na rzecz powódki T. P. kwotę 100.000 (sto tysięcy) złotych z tytułu zadośćuczynienia, z ustawowymi odsetkami od dnia 1 października 2014 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. i od 01 stycznia 2016 r. z ustawowymi odsetkami za opóźnienie do dnia zapłaty oraz kwotę 1 984,00 (tysiąc dziewięćset osiemdziesiąt cztery) złotych z tytułu zwrotu skompensowanych kosztów zastępstwa procesowego;
2. Zasądza od pozwanego Towarzystwa (...) s.a. w W. na rzecz powoda A. P. kwotę 100.000 (sto tysięcy) złotych z tytułu zadośćuczynienia, z ustawowymi odsetkami od dnia 1 października 2014 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. i od 01 stycznia 2016 r. z ustawowymi odsetkami za opóźnienie do dnia zapłaty oraz kwotę 1 984,00 (tysiąc dziewięćset osiemdziesiąt cztery) złotych z tytułu zwrotu skompensowanych kosztów zastępstwa procesowego ;
3. Zasądza od pozwanego Towarzystwa (...) s.a. w W. na rzecz powoda J. P. kwotę 80.000 (osiemdziesiąt tysięcy) złotych z tytułu zadośćuczynienia, z ustawowymi odsetkami od dnia 1 października 2014 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. i od 01 stycznia 2016 r. z ustawowymi odsetkami za opóźnienie do dnia zapłaty oraz kwotę 1 766,00 (tysiąc siedemset siedemdziesiąt sześć) złotych z tytułu zwrotu skompensowanych kosztów zastępstwa procesowego;
4. W pozostałym zakresie powództwo oddala;
5. Nakazuje pobrać od pozwanego Towarzystwa (...) s.a. w W. na rzecz Skarbu Państwa - Kasa Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 14 376,36 (czternaście tysięcy trzysta siedemdziesiąt sześć i 36/100) złotych z tytułu zwrotu części kosztów procesu.
6. Pozostałe koszty procesu należne od powodów przejmują na rachunek Skarbu Państwa.

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 3 grudnia 2014r. (data prezentaty) powodowie T. P., A. P. i małoletni J. P. – reprezentowany przez przedstawicieli ustawowych, tj. rodziców T. P. i A. P. wystąpili przeciwko Towarzystwu (...) S.A. w W. (pozwanemu) o:

- zasądzenie na rzecz **powódki T. P.**, na podstawie art.446 § 4 k.c. kwoty 122.500,00 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 października 2014 r. do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia;
- zasądzenie na rzecz **powoda A. P.**, na podstawie art.446 § 4 k.c. kwoty 122.500,00 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 października 2014 r. do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia;
- zasądzenie na rzecz **powoda J. P.**, na podstawie art.446 § 4 k.c. kwoty 110.000,00 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 1 października 2014 r. do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia.

Powodowie w pozwie wnieśli również o zwolnienie ich od kosztów sądowych oraz o zasądzenie od pozwanego na rzecz każdego z nich kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych (pozew k.2- 3 a.s).

Powodowie zostali zwolnieni od kosztów sądowych w całości postanowieniem referendarza sądowego z dnia 10 grudnia 2014r. (postanowienie k. 63 a.s.)

Pismem z dnia 20 kwietnia 2016r. (data prezentaty) pełnomocnik powodów zmodyfikowała powództwo w zakresie odsetek w ten sposób, że wniosła o zasądzenie odsetek ustawowych od dnia 1 października 2014 r. do 31 grudnia 2015 r., a od 01 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty odsetek za opóźnienie -w odniesieniu do roszczeń wszystkich powodów (pismo pozwanego k. 364-365 a.s.).

W uzasadnieniu powyższego żądania powodowie wskazali, iż w dniu 23 lutego 2014r. w wypadku komunikacyjnym zginął ich syn i brat D. P.. Sprawcą tego wypadku był P. K., kierujący pojazdem marki O. (...), który posiadał umowę obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone ruchem pojazdu zawartą z Towarzystwem (...) S.A. w W..

W odpowiedzi na pozew z dnia 23 lutego 2015 r. (data prezentaty) pozwane Towarzystwo (...) S.A. w W. wniosło o:

- odrzucenie pozwu na podstawie art. 199 § pkt 3 k.p.c. w odniesieniu do małoletniego powoda J. P. i o zasądzenie od małoletniego powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych (odpowiedź na pozew- k. 72-73 a.s.);
- ***oddalenie powództwa w całości;***
- zasądzenie od powodów na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych (odpowiedź na pozew- k. 72-73 a.s.).

Co do odrzucenia pozwu pozwane Towarzystwo podniosło w uzasadnieniu do odpowiedzi na pozew, że powód J. P. jest osobą małoletnią, zatem nie ma zdolności do czynności prawnych, a zgodnie z art. 101 § 3 k.r.o. rodzicie - jako przedstawiciele ustawowi nie mogą bez zezwolenia sądu opiekuńczego dokonywać czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu ani wyrażać zgody na dokonywanie takich czynności przez dziecko (odpowiedź na pozew k. 75 a.s.). Pozwany powołał się tu także na uchwałę Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 24 czerwca 1961(sygn. ICO 16/61, OSNCP 1963, nr 9, poz. 187).

Powód J. P. uzyskał pełnoletność w trakcie procesu, w związku z czym pełn. pozwanego na rozprawie w dniu 12 kwietnia 2016r. (k. 359 a.s.) ***cofnął wniosek o odrzucenie pozwu wobec niego.***

Strony podtrzymały swoje stanowiska procesowe na rozprawie w dniu 10 maja 2016 roku.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 23 lutego 2014r., około godziny 16.30, na drodze relacji K.- B., w pobliżu miejscowości K., w województwie (...), doszło do wypadku komunikacyjnego, którego uczestnikiem był poszkodowany D. P.-(...)i (...) powodów. Kierujący samochodem osobowym marki O. o numerze rejestracyjnym (...) P. K. zjechał na lewy pas ruchu doprowadzając do zderzenia z samochodem marki V. (...) o numerze rejestracyjnym (...).

W wyniku przedmiotowego zdarzenia kierujący samochodem osobowym marki V. (...)– D. P. na skutek doznanych obrażeń ciała poniósł śmierć na miejscu.

Sąd Rejonowy w Łomży, Zamiejscowy Wydział Karny w Kolnie wyrokiem z dnia 30 września 2014r. w sprawie o sygn. VII K K 148/14, uznał P. K. za winnego i skazał go na karę 2 lat pozbawienia wolności, z warunkowym zawieszeniem wykonania kary na okres 5 lat próby. Ponadto w wyroku karnym Sąd zasądził na rzecz powoda A. P. kwotę 15.000 złotych tytułem środka karnego (wyrok Sądu Rejonowego w Łomży, Zamiejscowego Wydziału Karnego w Kolnie z dnia 30 września 2014r. w sprawie VII K 148/14- k. 30 a.s.)

Powódka w dniach 4 sierpnia 2014r., powód J. P. w dniu 31 sierpnia 2014r. i powód A. P. 14 września 2014r. (odpowiednio k. 36; 52 i 46 a.s.) za pośrednictwem ustanowionego pełnomocnika r.pr. D. S.- k.24-26, 228-230 oraz k.355 a.s.), zgłosili pozwanemu Towarzystwu roszczenie o wypłatę zadośćuczynienia w związku ze śmiercią bliskiej osoby, wraz ze wskazaniem kwoty dochodzonego roszczenia, podstawy prawnej i uzasadnienia.

Powodowie dochodzili kwot po 150. 000,00 zł na rzecz powodów T. P. i A. P. tytułem zadośćuczynienia za krzywdę osoby najbliższej oraz kwot odszkodowania po 20 000 zł dla każdego z nich tytułem znacznego pogorszenia się sytuacji życiowej po śmierci (...), a także kwoty 120. 000,00 zł na rzecz powoda J. P. tytułem zadośćuczynienia za krzywdę osoby najbliższej (odwołanie powódki od decyzji pozwanego k. 39, zgłoszenie roszczenia powoda A. P. (k. 46 a.s.).

W związku z powyższym pozwane Towarzystwo, jako ubezpieczyciel w zakresie odpowiedzialności cywilnej sprawcy wypadku, uznało w dniu 08 sierpnia 2014r. w stosunku do powódki T. P., w dniu 17 września 2014r. co do powoda A. P. oraz w dniu 9 września 2014r. w stosunku do powoda J. P. swoją odpowiedzialność za przedmiotową szkodę i przyznało zadośćuczynienie w kwotach po 20.000 zł - dla powodów T. P. i A. P. oraz kwotę 10.000 zł dla powoda J. P. (decyzje dotyczące roszczeń wszystkich powodów k. 37, k.51 i k.55 a.s)

Zgodnie bowiem z treścią art. 822 k.c. w następstwie zawarcia umowy ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej zakład ubezpieczeń zobowiązany jest do zapłacenia odszkodowania za szkody wyrządzone osobom trzecim, wobec których odpowiedzialność za szkodę ponosi ubezpieczający – sprawca szkody. Powyższą zasadę potwierdza szczegółowa regulacja prawna zawarta w treści przepisu art. 34 ustawy z dnia 22.05.2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, (...) i (...).

Ponadto pismem z dnia 25 sierpnia 2014r. pozwane Towarzystwo przyznało dodatkowo powodom T. P. i A. P. zwrot kosztów wykonania nagrobka w kwocie 12.000,00 zł (pismo pozwanego Towarzystwa k. 96 i 158 a.s.

Powodowie T. P. i J. P. uznali przyznane kwoty zadośćuczynienia za rażąco niskie względem rozmiaru ich cierpień i wnieśli odwołania od decyzji pozwanego (odwołania k. 39, 56 a.s.)

Co do powoda J. P. pozwane Towarzystwo zaproponowało ugodę, na mocy której miałyby dopłacić kwotę 4.000zł, a powód zrzekłby się w stosunku do pozwanego roszczeń związanych ze śmiercią jego brata. Powód nie wyraził zgody na powyższe i ostatecznie nie doszło do zawarcia ugody (pismo pozwanego k.145 a.s.).

Pozwane Towarzystwo podtrzymując swoją dotychczasową decyzję podniosło, iż niezasadne jest domaganie się przez powodów odsetek ustawowych od dnia wcześniejszego niż dzień wydania wyroku z uwagi na to, że Sąd dopiero w chwili wyrokowania będzie miał pełen obraz przyczyn powstania i rozmiaru szkody powodów jako skutku wypadku z dnia 23 lutego 2014 r. (odpowiedź na pozew k. 72-81).

Pozwane Towarzystwo decyzją z dnia 17 września 2014r. (k. 44 i 201 a.s.) nie zmieniło pierwotnego stanowiska i (poza kwotami uznanymi) odmówiło przyznania oraz wypłaty pozostałych świadczeń zgłoszonych przez powodów T. P. i A. P.. W uzasadnieniu decyzji strona pozwana stwierdziła, że odszkodowanie za znaczne pogorszenie sytuacji życiowej nie jest obligatoryjne, a w sytuacji powodów nie wystąpiło istotne pogorszenie sytuacji życiowej. Nadto, zdaniem pozwanego roszczenie takie nie zostało wykazane -zarówno co do jego zasadności jak i wysokości.

Jak Sąd ustalił, zmarły na skutek obrażeń w wyniku wypadku komunikacyjnego D. P. był synem powodów T. i A. P. i bratem powoda J. P.. W chwili wypadku miał 20 lat.

Powodowie po śmierci D. P. przeżywali ból i cierpienie, łączyły ich bowiem ze zmarłym silne więzi emocjonalne, zawsze mogli na siebie wzajemnie liczyć. Syn bardzo angażował się w pomoc rodzicom. Starał się ich wspomóc również finansowo, był pracowity i zaradny, sam zarabiał pieniądze na swoje wydatki. Co więcej, wiązał on swoje plany życiowe z domem rodzinnym. Po zdaniu matury chciał pójść na studia zaoczne i pracować w rodzinnym warsztacie, żyć dalej z rodzicami, nawet po założeniu swojej rodziny (zeznania świadków Z. D. i M. G.- k. 264 - 269 i stron T. P., A. P. k. 269-274 oraz J. P. k.357-359 a.s.).

Syn wspierał rodziców w gospodarstwie oraz w opiece nad młodszym bratem J. P.. Jak stwierdziła na rozprawie w dniu 25 czerwca 2016r. świadek Z. D.: "To była kochająca się rodzina, której członkowie byli ciepłi, uśmiechnięci, szanowali się wzajemnie i wspierali." "(...) D. był ostoją, był pogodny, lubił dużo mówić. Szanował rodziców. Świadek M. G., w tym samym dniu, zeznała, że: "D. to było jedno wielkie słońce dla rodziców, był niespotykanym człowiekiem" oraz "(...) zawsze można było na niego liczyć, był pomocny wesoły. Pomagał rodzicom, był pracowity" (zeznania świadków Z. D. i M. G.- k. 264 - 269 i stron T. P., A. P. -k. 269-274 oraz J. P. k.357-359 a.s.).

Powódka T. P., co potwierdza opinia biegłego psychologa (opinia k 305-317 a.s.) była bardzo zżyta z synem, był dla niej wyjątkową osobą i jego nagła śmierć stanowiła dla niej wielką stratę. Powódka straciła nie tylko członka rodziny, ale również osobę, na której zawsze mogła polegać. Łączyły ją z synem bardzo głębokie więzi emocjonalne i miłość.

Biegły stwierdził w opinii, że powódka jest nadal załamana, cały czas wspomina (...) i czeka na niego. Od wypadku minęło zaledwie 2 lata.

Jak wynika z zeznań stron i świadków (zeznania świadków Z. D. i M. G.- k. 264 - 269 i stron T. P., A. P. -k. 269-274 oraz J. P. -k.357-359 a.s.), zmarły syn zawsze pomagał matce i często wyręczał ją w obowiązkach domowych i w załatwieniu wszystkich spraw. Dbał również o wspólne gospodarstwo, a z uwagi na pracę powoda A. P., pełnił też rolę drugiego gospodarza w domu. Zajmował się naprawą drobnych usterek, dbał o zwierzęta przydomowe, wspierał powódkę w podejmowaniu różnych decyzji.

Zmarły D. P. miał cztery konie, którym sam zbudował stajnię i o które dbał osobiście.

Powódka była bardzo dumna, że ma tak zaradnego, samodzielnego i odpowiedzialnego (...). Powódka bardzo przeżyła śmierć (...) i do dnia dzisiejszego nie pogodziła się z jego stratą. Syn jak twierdzi powódka, mimo młodego wieku, był dla niej autorytetem w podejściu do ludzi, miał ogromny szacunek do rodziny, odpowiedzialny stosunek do życia, do pracy. Okazywał jej wsparcie, ciepło, zrozumienie, a także miłość odwzajemniając tym samym miłość powódki.

Jak zeznali powodowie był dla matki ukochanym synem, przyjacielem, podporą i prawdziwym szczęściem. Wieczorami prowadzili szczerze rozmowy na wszelkie tematy i mimo, że czasem były trudne, zawsze znajdowali wspólny język (zeznania świadków Z. D. i M. G. k. 264 - 269 i stron T. P. i A. P. k. 269-274).

Powódka dowiedziała się o śmierci (...), gdy przybyła na miejsce wypadku. Nie dowierzała i nie dopuszczała do siebie myśli, że jej syn nie żyje i że już go nigdy więcej nie zobaczy. Nadal odczuwa ona ogromny ból, smutek i żal. Zmienił się także jej stosunek do ludzi, do świata, wszystko straciło dla niej sens. Jak wskazał w opinii biegły, w sposób powikłany przebiega u powódki adaptacja do nowej sytuacji. Liczba, nasilenie i częstość występowania objawów nie ulega redukcji, mimo upływu ponad 1,5 roku chwili zdarzenia. Śmierć (...) doprowadziła powódkę do

przeżywania niewyobrażalnej traumy i cierpienia. Straciła go bezpowrotnie i w dalszym ciągu nie pozbyła się pustki po śmierci W sferze emocjonalno- motywacyjnej występuje u powódki przewlekłe obniżony podstawowy nastrój, zaburzenia rytmów dobowych zaniechanie planów na przyszłość. W wyniku przedłużającej się żałoby i zaburzeń adaptacyjnych rozwinęły się u powódki reaktywne zaburzenia depresyjne przebiegające pod postacią przewlekłych stanów obniżonego nastroju, poczucia żalu, i niepokojenia się ze stratą (...), trudności w kontroli i toku myślenia, anhedonii i zaburzeń systemu motywacji oraz w utrzymywaniu relacji interpersonalnych, pesymistycznej ocenie teraźniejszości i przyszłości (opinia biegłego na k.305-317 a.s.)

Pogorszeniu uległy jej relacje z mężem. Powódka podjęła terapię u psychologa. Powódka według biegłego dokonuje niekorzystnej oceny swojej przyszłej sytuacji życiowej.

Biegły w przypadku powódki T. P. zaleca kontynuację psychoterapii

(opinia biegłego na k.305-317 a.s.) .

Jak wynika z zeznań powoda - A. P. pokładał w zmarłym (...)ogromne nadzieje, był jego "oczkiem w głowie"- co również powód wskazał w wywiadzie z biegłym. Łączyła ich silna więź i przyjaźń. (...) zawsze był otoczony opieką i wsparciem ojca, który uczył go w dzieciństwie jazdy na rowerze, gry w piłkę, a w późniejszym okresie pokazywał mu również jak się naprawia samochody, muruje czy spawa.

Powód jako pierwszy z rodziny dowiedział się o wypadku, ponieważ zadzwonił do niego kolega poszkodowanego. Powód wraz z młodszym (...) J. P. pojechali na miejsce zdarzenia i widział (...) martwego w samochodzie.

Podobnie jak powódka, powód był bardzo dumny z (...), że jest ambitny, że angażuje się w życie rodzinne i chce się wszystkiego uczyć (zeznania powódki T. P. i powoda A. P. k. 269-274).

Powód zeznał także, że wspólnie wykonywali ważniejsze prace, podejmowali prace dorywcze. Zmarły D. P. pomagał ojcu w gospodarstwie domowym, niczego mu nie odmówił, pomagał przy młodszym bracie, przy obowiązkach domowych i przy podejmowaniu decyzji. Liczył się z radami ojca, zarówno w podejmowaniu decyzji jak i w planach na przyszłość. Sam również był wsparciem dla ojca, pomagał także sąsiadom i znajomym, był bardzo lubiany.

Biegły w opinii stwierdził pozostawanie powoda w obniżonym nastroju i jego wyraźne reakcje emocjonalne, płaczliwość. Powód nie pogodził się ze śmiercią (...), nie dowierza, że już nigdy go nie zobaczy. Nadal odczuwa cierpienie, smutek i żal (opinia biegłego k. 293-304 a.s).

Po śmierci (...) powód również zmienił stosunek do życia i wszystko straciło dla niego sens, podjął pracę, żeby móc funkcjonować, zaprzestał prowadzenia garażu przy domu, Powód ucieka od ludzi, oddalił się od żony, od znajomych. Wszystko przypomina mu (...). Ma kłopoty z zasypianiem i jak potwierdza to opinia biegłego bierze leki nasenne.

W domu powodów nie ma już wspólnych radości, planów, dom nie jest już taki jak przed śmiercią D. P..

Powód przeżywa ogromną traumę po stracie (...), z którym więzi zostały bezpowrotnie zerwane. Nie może już liczyć na jego pomoc, na wspólne chwile czy realizację wspólnych planów.

Z opinii biegłego wynika, że proces żałoby u powoda trwa nadal. Podobnie jak u powódki, jego adaptacja do nowej sytuacji przebiega w sposób powikłany, objawy - ze względu na ich liczbę, nasilenie i częstość występowania mimo upływu ponad 15, roku od chwili zdarzenia nie ulegają redukcji, powód żyje żeby żyć. W ocenie biegłego powód powinien podjąć terapię w celu przepracowania mechanizmów kreujących i utrzymujących objawy oraz rozważyć konsultację psychiatryczną (opinia biegłego. 293-304 a.s)

Powód J. P. przeżył szok widząc nieżyjącego brata na miejscu wypadku. Jak wynika z akt sprawy przyjechał tam z ojcem, A. P.. Zadzwonił do mamy i powiedział jej. Sam nie umiał się odnaleźć przedmiotowym zdarzeniu.

Jak twierdzi, po pogrzebie zmarłego brata zmieniło się wszystko. Smutek był i cały czas trwa. Do dziś zdarzają się mu momenty płaczu i załamania.

Powodowi bardzo brakuje brata, często jest u niego na cmentarzu. Czuje się osamotniony. Powód nie może pogodzić się również z faktem, że konie którymi opiekował się zmarły brat D. P., zostały sprzedane, bo żadne z powodów nie było w stanie przejąć opieki nad nimi.

Treści pozwu i opinia biegłego potwierdzają, że powód miał oparcie w zmarłym bracie, łączyła ich prawdziwa braterska przyjaźń. Spędzali dużo czasu razem, mimo różnicy wieku 4 lat. Starszy brat zawsze mu pomagał, wspierał go, potrafił wszystko zrobić.

Powód gdy jest sam płacze, zamknął się na świat- woli siedzieć sam niż spotkać się z znajomymi.

Biegły stwierdził w swojej opinii, że powód przeżył zaburzenia adaptacyjne w postaci reakcji żałoby, co jest naturalną reakcją obronną. Towarzyszyły mu przy tym stany obniżonego nastroju, smutek, tęsknota. Początkowo występowały również u niego zaburzenia snu, łaknienie, uczucie lęku a także zmniejszenie aktywności i ograniczenie relacji interpersonalnych.

Według biegłego brak jest podstaw do stwierdzenia u powoda cech zespołu pourazowego, zaburzeń nastroju o typie depresyjnym czy lękowym, zaburzeń nerwicowych, wreszcie zaburzeń osobowości w związku z przedmiotowym zdarzeniem.

Powód obecnie ma 18 lat i uczy się dobrze w szkole, dobrze ocenia też atmosferę w szkole. Ma zainteresowania i adekwatne plany na przyszłość. Spotyka się ze znajomymi, w zakresie najważniejszych obszarów życia funkcjonuje prawidłowo.

Mimo powyższego nadal u powoda utrzymuje się część objawów żałoby, co może wpływać niekorzystnie na jego dobry stan psychiczny- chodzi tu zarówno o śmierć brata jak i o relację powoda z rodzicami i kondycję psychiczną samych rodziców. Dotyczy to utraty poczucia wsparcia i bezpieczeństwa, uczucia tęsknoty, okresowego obniżenia nastroju (opinia k. 282-292 a.s.).

Sąd ustalił stan faktyczny na podstawie dowodu z przesłuchania powodów T. P. i A. P. (k. 269-274) i powoda J. P. (k.357-359 a.s.), zeznań świadków Z. D. i M. G. (k. 264 - 269 a.s.), dokumentów w postaci: wyroku Sądu Rejonowego w Łomży, VII Zamiejscowy Wydział Karny w Kolnie z dnia 30 września 2014r. w sprawie o sygn. VIIK K 148/14 (k. 30) i opinii biegłego z zakresu psychologii P. B. dotyczących każdego z powodów (opinie k. 282-317 a.s.).

Sąd uznał za w pełni wiarygodne zeznania przesłuchanych w sprawie świadków, zeznania te są logiczne i spójne oraz świadczą o dobrej znajomości sytuacji rodziny zmarłego, są zgodne także z zeznaniami wszystkich powodów, w przypadku których Sąd również nie znalazł podstaw do podważenia ich zgodności z prawdą.

Dokumenty zgromadzone w aktach stanowią zdaniem Sądu pełnowartościowy materiał dowodowy, przede wszystkim nie były one kwestionowane przez żadną ze stron procesu, a ponadto ich autentyczność, jak i zawartość nie budzą wątpliwości Sądu.

Także trzy opinie biegłego z zakresu psychologii P. B. dotyczące sytuacji psychicznej i aktywności życiowej wszystkich powodów nie budzą zastrzeżeń, są fachowe, wyczerpujące i nie były kwestionowane przez żadną ze stron.

Sąd zważył co następujące:

Zdaniem Sądu powództwo o zapłatę zadośćuczynienia w trybie art. 446 § 4 k.c. jest zasadne i zostało udowodnione, lecz podlegało uwzględnieniu tylko w części (przeważającej części).

Zadośćuczynienie przyznawane na podstawie art. 446 § 4 k.c. ma charakter świadczenia jednorazowego, jego funkcja kompensacyjna winna zatem uwzględniać wpływ krzywdy (szkody niematerialnej) na całe życie osób pokrzywdzonych, wliczając w to zdarzenia przyszłe. Istotne dla oceny wysokości zasądzanego roszczenia mają okoliczności zdrowotne, majątkowe i życiowe powodów.

W orzecznictwie panuje powszechny pogląd, że odnośnie wysokości zasądzanego zadośćuczynienia należy wskazać, że wysokość zadośćuczynienia za krzywdę niemajątkową pozostawiona jest sędziowskiemu uznaniu i stanowi atrybut sądu pierwszej instancji (wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 17 listopada 2015 r., sygn. akt: VI ACA 1466/14).

Wysokość roszczenia o zadośćuczynienie jest zatem ze swej istoty ocenna i ustalana stosownie do okoliczności konkretnej sprawy. Dlatego określając wysokość zadośćuczynienia wynikającego z przepisu art. 446 § 4 k.c. należy przede wszystkim uwzględnić skalę doznań osoby bliskiej, związanych z poczuciem osamotnienia, cierpieniami moralnymi i wstrząsem psychicznym wywołanym śmiercią osoby najbliższej.

Ponadto w orzecznictwie istnieje również przekonanie, że zadośćuczynienie ma służyć złagodzeniu skutków utraty osoby bliskiej, ale co ważne, nie może stać się ono źródłem wzbogacenia i być utrzymana w stosownych granicach tak, żeby nie podważać jej kompensacyjnej funkcji, co podkreślił np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2004 r., (sygn. akt I CK 131/03, OSNC 2005 r., Nr 2, poz. 40); z dnia 10 lutego 2004 r.(sygn. akt IV CK 355/02, niepubl.), wyrok z dnia 28 lutego 2012r. Sądu Apelacyjnego w Poznaniu, (sygn. I ACA 69/12).

Przechodząc na grunt rozstrzyganej sprawy należy podnieść, że śmierć poszkodowanego D. P. była niewątpliwie tragedią i ogromną krzywdą dla powodów, choćby z uwagi na fakt, że więzi powodów ze zmarłym były bardzo głębokie i silne. Powód był młodym 20 letnim człowiekiem, nie miał jeszcze własnej rodziny, zatem rodzice i brat byli dla niego najbliższymi osobami. Zdaniem Sądu rodziców i rodzeństwo zalicza się do grona osób najbliższych.

Bez wątpienia na wysokość zasądzanego zadośćuczynienia ma wpływ rodzaj naruszonego dobra osobistego jakim jest dobro najwyższe czyli życie osoby najbliższej oraz jego nieodwracalność. W przedmiotowej sprawie szczególnie rodzice - powodowie utracili najwyższe dobro, stracili (...), od czego nie ma odwrotu.

Mając na uwadze treść zeznań stron i świadków w przekonaniu Sądu doszło do utraty dobra najwyższego, jakim jest w tym przypadku utrata ukochanego (...) i zerwanie dotychczasowych więzi łączących wzajemnie rodziców ze zmarłym D. P.. Z treści opinii biegłego wynika wprost, że proces żałoby u powodów trwa nadal, ich adaptacja do nowej sytuacji przebiega w sposób powikłany, objawy żałoby, cierpienia i smutku po stracie najbliższej osoby mimo upływu ponad 15, roku od chwili zdarzenia nie ulegają redukcji (opinie biegłego na k.282-317 a.s.).

Dla oceny zasadności i wysokości świadczenia znaczenie ma również sytuacja życiowa stron.

Jak Sąd ustalił powódka ma obecnie dopiero 44 lata i pracuje. Przeżyła traumatycznie śmierć (...), była z nim bardzo żyta, łączyły ich głębokie więzi emocjonalne, przyjaźń i miłość. Syn pomagał rodzicom w gospodarstwie i w opiece nad jego młodszym bratem. Powódka po śmierci (...) wycofała się z życia codziennego, rodzinnego i towarzyskiego. Nadal cierpi na obniżenie nastroju, brak sensu życia i korzysta z porad psychologa (zeznania powódki k. 269 a.s.).

Powód A. P. ma (...) lat, prowadził przydomowy warsztat, w którym przyuczał do pracy zmarłego (...). Po śmierci (...) zaprzestał prowadzenia warsztatu i znalazł pracę z dala domu, żeby nie myśleć i mieć inne zajęcie, żyje żeby żyć i zdaniem biegłego wymaga konsultacji psychiatrycznej (zeznania powoda k.272a.s).

Powód J. P. obecnie zaledwie (...) lat, uczy się dobrze. Nadal utrzymuje się u niego część objawów żałoby, co może wpływać niekorzystnie na jego dobry stan psychiczny związany ze śmiercią jedynego brata oraz w kwestii relacji z rodzicami i kondycją psychiczną rodziców.

Kwota zasądanego zadośćuczynienia ma złagodzić cierpienia wywołane śmiercią osoby bliskiej i pomóc osobom pokrzywdzonym w dostosowaniu się do zmienionej rzeczywistości.

Należy mieć na względzie, że przepis mówi o odpowiedniej kwocie zadośćuczynienia, tak, by nie stanowiła ona rażąco zawyżonego lub zaniżonego odszkodowania.

Podkreślić trzeba, iż krzywdę doznaną w wyniku śmierci osoby bliskiej trudno jest ocenić i wyrazić w formie pieniężnej. Ustawodawca nie wskazuje tu żadnych kryteriów, ale wskazówek w tym zakresie dostarcza orzecznictwo. Ugruntowany jest pogląd opowiadający się za kompensacyjnym charakterem zadośćuczynienia pieniężnego, tj. uznający je za sposób naprawienia szkody niemajątkowej (wyrok SN z dnia 30.01.2004 roku I CK 131/03, OSNC 2005/2/40).

Każdy przypadek należy traktować indywidualnie z uwzględnieniem wszystkich okoliczności sprawy, przy czym ocena ta powinna opierać się na kryteriach obiektywnych, a nie na wyłącznie subiektywnych odczuciach pokrzywdzonego

(np. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 12 czerwca 2013 r., I ACa 95/13 i orzecznictwo w jego uzasadnieniu powołane).

Sąd po dokładnym zbadaniu i uwzględnieniu wszystkich okoliczności sprawy uznał, że kwoty zadośćuczynienia przyznane powodom w niniejszym wyroku są adekwatne do rozmiaru ich krzywdy.

Co istotne, sama strona pozwana nie kwestionowała swojej odpowiedzialności co do zasady, przyjmując odpowiedzialność za wyrządzoną szkodę i wypłacając powodom pewne kwoty zadośćuczynienia za śmierć D. P. (w trakcie postępowania likwidacyjnego).

W orzecznictwie i w piśmiennictwie wyraźnie podkreśla się, że potrzeba utrzymania wysokości zadośćuczynienia w rozsądnych granicach, odpowiadających aktualnym warunkom i przeciętnej stopie życiowej społeczeństwa, nie może prowadzić do podważenia kompensacyjnej funkcji zadośćuczynienia, a zatem jego wysokość musi przedstawiać ekonomicznie odczuwalną wartość, przy uwzględnieniu skali i zakresu następstw i sytuacji życiowej poszkodowanego (wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 30 stycznia 2004 r., sygn. akt I CK 131/03, OSNC 2005 r., Nr 2, poz. 40; z dnia 10 lutego 2004 r., sygn. akt IV CK 355/02, niepubl.).

W tym stanie rzeczy roszczenie powodów o zadośćuczynienie w trybie art. 446 § 4 k.c. należało uwzględnić w zasądzonej w wyroku kwocie mając na uwadze fakt, że powodowie T. i A. P. otrzymali już od pozwanego kwoty po 20.000 złotych, a powód J. P. kwotę 10.000 złotych. Ponadto w wyroku karnym Sąd Rejonowy w Łomży zasądził na rzecz powoda A. P. kwotę 15.000 złotych tytułem środka karnego. Są to okoliczności również ważne dla oceny wysokości odpowiedniego zadośćuczynienia.

W pozostałej części należało powództwo oddalić.

Kwestia terminu wymagalności odsetek od zadośćuczynienia bywa rozbieżnie traktowana w orzecznictwie Sądu Najwyższego. W wyroku z 8 sierpnia 2012 r. z dnia 8 sierpnia 2012 r. (sygn. I CSK 2/12, Lex nr 1228578) Sąd Najwyższy stwierdził, że należy łączyć przyznanie odsetek ustawowych z wymagalnością roszczenia o zadośćuczynienie, do której dochodzi niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do zapłaty, stosownie do art. 455 k.c. w zw. z art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczeń Komunikacyjnych.

Przepisy art. 817 § 1 k.c. i art. 14 cytowanej ustawy obligują ubezpieczyciela do spełnienia świadczenia w terminie 30 dnia, a gdy wyjaśnienie w tym terminie okoliczności koniecznych do ustalenia odpowiedzialności ubezpieczyciela albo wysokości świadczenia okazało się niemożliwe, świadczenia powinno być spełnione w ciągu 14 dni od dnia, w którym przy zachowaniu należytej staranności wyjaśnienie tych okoliczności było możliwe.

Co do zasady właśnie ten pogląd Sąd podziela w rozstrzyganej sprawie .

Z kolei w wyroku z dnia 8 marca 2013 r. sygn. III CSK 192/12 (Lex nr 1331306), Sąd Najwyższy wskazał, że terminem, od którego należą się odsetki za opóźnienie w zapłacie zadośćuczynienia za krzywdę może być, w zależności od okoliczności sprawy, zarówno dzień poprzedzający wyrokowanie o zadośćuczynieniu, jak i dzień tego wyrokowania. Sąd Najwyższy wskazał, że odsetki należą się za sam fakt opóźnienia się dłużnika w spełnieniu świadczenia pieniężnego (art. 481 § 1 k.c.).

Konstrukcja prawa do żądania odsetek przez wierzyciela od dłużnika za czas opóźnienia jest dostosowana do świadczeń typowo pieniężnych i zakłada, że dłużnik wiedział nie tylko o obowiązku świadczenia na rzecz wierzyciela, ale także znał wysokość świadczenia, które ma spełnić (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 czerwca 2010 r., III CSK 308/09, nie publ.).

Specyfika świadczenia zadośćuczynienia pieniężnego jest jednak tego rodzaju, że jego wysokość nie jest ściśle określona przez przepisy prawa, i ma charakter ocenny. Z tej przyczyny, dłużnik, który zna wyłącznie wysokość żądania uprawnionego, nie ma pewności, czy żądana kwota zadośćuczynienia jest słuszna nie tylko, co do zasady, ale również, co do wysokości.

Zatem specyfika tego świadczenia powinna mieć również wpływ na określenie daty, od której powstał stan opóźnienia w spełnieniu tego świadczenia.

Z tej perspektywy istotne jest nie tylko to, czy dłużnik znał wysokość żądania uprawnionego, ale także to, czy znał lub powinien znać okoliczności decydujące o rozmiarze należnego od niego zadośćuczynienia. Uwzględniając powyższe o terminie, od którego należy naliczać odsetki decyduje także kryterium oczywistości żądania zadośćuczynienia.

Jeżeli bowiem w danym przypadku występowanie krzywdy oraz jej rozmiar są ewidentne i nie budzą większych wątpliwości, trzeba przyjąć, że odsetki powinny być naliczane od dnia wezwania do zapłaty od kwoty, która była wówczas usprawiedliwiona.

Potwierdza to również stanowisko Sądu Najwyższego, zdaniem którego w razie wyrządzenia szkody czynem niedozwolonym odsetki należą się poszkodowanemu już od chwili zgłoszenia roszczenia o odszkodowanie (wyroki SN 18 lutego 2010r., sygn. II CSK 434/09 z 8 lutego 2012r., sygn. VCsk/11).

W rozstrzyganej sprawie wnioski powodów o wypłatę roszczenia wpłynęły do ubezpieczyciela w dniu 4 sierpnia 2014r., 31 sierpnia 2014r. i 14 września 2014r. Pozwany podjął pierwszą decyzję w dniu **8 sierpnia 2014r.** w stosunku do roszczenia powódki T., 17 września 2014r. co do A. P., a w dniu 9 września 2014r. w stosunku do powoda J. P..

Sąd przyjął, że pozwany powinien rozpoznać wnioski powodów w terminie 14 lub najpóźniej 30 dni, w związku z tym wymagalność odsetek należy liczyć w przypadku powodów tak jak to wskazano w pozwie, tj. od dnia 1 października 2014r., zgodnie z żądaniem powodów.

W ocenie Sądu, pozwany był w stanie już 8 sierpnia 2014 r. podejmując swoją pierwszą decyzję co do powódki T. P. - przy zachowaniu należytej staranności określić wysokość należnego pozostałym powodom zadośćuczynienia.

Sąd zastosował nowe przepisy art. 481 § 2 k.p.c. obowiązujące od 1 stycznia 2016 r. odnośnie odsetek za opóźnienie, zgodnie z którymi zasądził od pozwanego na każdego z powodów odsetki ustawowe od dnia 1 października 2014r. do dnia 31 grudnia 2015r. oraz odsetki ustawowe za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016r. do dnia zapłaty.

O kosztach procesu Sąd postanowił na mocy art. 100 k.p.c w zw. z art. 108§ 1 k.p.c.. uwzględniając fakt, że powodowie T. i A. P. wygrali proces w 82 %, a powód J. P. w 73 %.

Na koszty procesu składają się zrekompensowane koszty zastępstwa procesowego powodów należne od pozwanego w kwocie po 1984,00 zł ($82\% \text{ z } 3600 \text{ zł} - 28\% \text{ z } 3600 = 1980 \text{ zł}$) na rzecz powodów T. i A. oraz w kwocie 1.776,00 zł ($73\% \text{ z } 3600 - 27\% \text{ z } 3600 = 1776 \text{ zł}$) na rzecz powoda J. P.. Stawka w/w wynagrodzenia radcowskiego wynika z §6 pkt 6 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych)...(Dz.U. z 2013 poz. 490).

Powodowie zostali zwolnieni od kosztów sądowych w całości postanowieniem z dnia 10 grudnia 2014 r. (k. 63 a.s.).

Na podstawie art. 113 ust. 4 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych Sąd nie obciążył powodów kosztami procesu i przejął koszty należne od przegranej części powództwa na rachunek Skarbu Państwa.

Z uwagi na wynik procesu, Sąd nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa koszty nieopłaconej opłaty sądowej od przegranej części powództwa w kwocie 14.000 złotych ($5000+5000+4000 \text{ zł}$) oraz część kosztów opinii biegłego rozliczonych według udziału w wygranej części procesu (k. 322 a.s. kwota $543,15 \text{ zł} \times 28\% = 152,08 \text{ zł}$ + k. 326 a.s. $415,35 \text{ zł} \times 28\% + 28\% \text{ z } 415,35 \text{ zł} = 376,36 \text{ zł}$), łącznie w kwocie 14 376,36 zł jak w pkt 5 wyroku.